EKERÖ KOMMUN

Tjänsteutlåtande

2026-09-04

Kommunstyrelsen

Pepijn Klaassen
Trafikstrateg
pepijn.klaassen@ekero.se

Tjänsteutlåtande – Information om utredningsprojekt Ekeröleden 2030

Dnr KS 2026/274

Förslag till beslut

Kommunstyrelsen noterar informationen.

Beslutsunderlag

Tjänsteutlåtande – Information om utredningsprojekt Ekeröleden 2030, 2026-09-04

Bilaga: Rapport – Cykelenkät, 2025-11-10

Bilaga: Rapport – Formulering av utredning kring framtida trafiklösning Ekeröleden, 2025-01-13

Bilaga: Slutrapport Ekeröleden 2030, 2026-05-23

Sammanfattning av ärendet

Ärendet är en information till kommunstyrelsen om uppdraget att utreda nya trafikeringskoncept över Jungfrusundet mellan Ekerö kommun och Botkyrka kommun, som kan täcka framtidens transportbehov, med tillhörande affärsmodell. Uppdraget är en av åtgärderna i Framkomlighetsplanen som antogs av kommunstyrelsen i juni 2021 och Gång- och Cykelplanen som antogs av kommunstyrelsen i maj 2024.

Sedan 30 år tillbaka bedriver Ekerö kommun en färjeverksamhet som kopplar samman Ekerö kommun med Botkyrka kommun / Stockholms läns södra delar för gång-, cykel- och motorfordonstrafik. Ekeröledens affärsmodell bygger på intäkter för privat motorfordonstrafik. År 2030 beräknas förbifart Europaväg 4 (E4) öppna. Förbifarten förbinder (via tunnel för motorfordonstrafik) Ekerö kommun med Stockholms läns södra delar, vilket kommer leda till betydligt kortare restid för motorfordonstrafik. Användningen och betalningsviljan för färjeförbindelse Ekeröleden bedöms därmed minska när förbifarten öppnar. Även en liten minskning av resandeunderlaget bedöms resultera i att intäkterna inte längre kan täcka kostnaderna.

Färjeförbindelsen har dock en regional funktion för gång- och cykeltrafiken och är fortsatt en viktig del i både Ekerö kommuns och Stockholmsregionens beredskapsplanering även sedan Förbifarten öppnats. Det är därför av avgörande vikt att lokalisera en ekonomiskt hållbar långsiktig drift av färjeverksamheten i samverkan med berörda parter såsom FRA, Länsstyrelsen, Region Stockholm, Trafikverket och grannkommuner i Stockholms län.

Bakgrund

Sedan 30 år tillbaka bedriver Ekerö kommun en färjeverksamhet som kopplar samman Ekerö kommun med Botkyrka kommun/ Stockholms läns södra delar för gång-, cykel- och motorfordonstrafik. Färjeförbindelsen minskar resvägen för motorfordonstrafik mellan Ekerö kommun och Stockholms läns södra delar med 30-45 minuter. 8% av den kommungränsöverskridande motorfordonstrafiken sker genom färjan, sammanlagd 425 000 bilar per år, som slipper en omväg på 25 km var. Den privata motorfordonstrafiken är

avgiftsbelagd för att täcka kostnaderna för färjeförbindelsen till 100%. Färjan är även en del av regionens huvudstråk för cykeltrafik som knyter ihop Ekerö med huvudnätet i Stockholms läns södra delar. Gångtrafikanter och cyklister reser, utöver utryckningsfordon och SL:s linjebussar avgiftsfritt. Ekeröleden är Ekerö kommuns enda kommungränsöverskridande förbindelse utöver Nockebybron och är därför avgörande i Ekerö kommuns beredskapsplanering.

År 2030 beräknas förbifart Europaväg 4 (E4) öppna. Förbifarten förbinder (via tunnel för motorfordonstrafik) Ekerö kommun med Stockholms läns södra delar, vilket kommer leda till betydligt kortare restid för motorfordonstrafik. Ekeröledens affärsmodell bygger på intäkter för motorfordonstrafik. Användningen och betalningsviljan för färjeförbindelse Ekeröleden bedöms därmed minska när förbifarten öppnar. Även en liten minskning av resandeunderlaget bedöms resultera i att intäkterna inte längre kan täcka kostnaderna. Färjeförbindelsen har dock en regional funktion för gång- och cykeltrafiken och är fortsatt en viktig del i Ekerö kommuns beredskapsplanering även sedan Förbifarten öppnats.

I Framkomlighetsplanen som antogs av kommunstyrelsen (KS) i juni 2021 och Gång- och Cykelplanen som antogs av KS i maj 2024 är en av åtgärderna att utreda nya trafikeringskoncept över Jungfrusundet som kan täcka framtidens transportbehov, med tillhörande affärsmodell.

Ärendet

Ärendet är en information till kommunstyrelsen om utredningsuppdrag Ekeröleden 2030, som samhällsbyggnadsförvaltningen har genomfört 2024-2025 i syfte att kartlägga behovet av framtida transporttjänster över Jungfrusundet, trafikeringskoncept med tillhörande affärsmodell och upphandlingsunderlag.

Utredningen genomfördes 2024-2025 med medfinansiering av Region Stockholm. Botkyrka kommun, Huddinge kommun Stockholms stad, Region Stockholm, Trafikverket och Färjerederiet utgjorde referensgrupp. Även andra aktörer som Södertörns Brandförsvarsförbund, Länsstyrelsen och dagens samt möjliga framtida tjänsteleverantörer har konsulterats.

Det framtida transportbehovet har analyserats utifrån:

- redundans (civil beredskap, samhällsviktiga funktioner)
- cykeltrafik (regionalt utredningsstråk Ekerö – Botkyrka / Huddinge)
- gångtrafik

Utredningen påvisar att färjan fyller en viktig regional funktion. När Förbifart E4 öppnar år 2030 kommer en resa med motorfordon genom tunneln bli snabbare och billigare än att resa med färja. Analyser av framtida restider och kostnader mellan Ekerö och trafikplats Fittja visar att det inte finns en målgrupp för en betalfärja för motorfordonstrafik.

Sedan förbifarten öppnats är färjeförbindelsen fortsatt en viktig del i Ekerö kommuns beredskapsplanering och har regional funktion för gång- och cykeltrafiken. Det är därför av avgörande vikt att lokalisera en ekonomiskt hållbar långsiktig drift av färjeverksamheten i samverkan med berörda parter såsom FRA, Länsstyrelsen, Region Stockholm, Södertörns Brandförsvarsförbund, Trafikverket och grannkommuner i Stockholms län.

Förvaltningens utredning och överväganden

Utredningen visar att det inte finns något självklart trafikeringskoncept över Jungfrusundet med tillhörande finansieringsmodell, som kan matcha det framtida transportbehovet. Ett upphandlingsunderlag till en så kallad ”omställningstjänst” 2027-2037 har därmed inte kunnat levereras som projektresultat. Hos nuvarande färjeleverantör finns ingen vilja att ställa om till en annan typ av transporttjänst. Avtalet med nuvarande leverantör löper ut och behöver förlängas till dess att förbifarten öppnar. Upphandling av ett nytt avtal beslutades i

kommunstyrelsens arbetsutskott (KS-au) den 21 september 2026 i ärende Upphandling av Färjeförbindelse på Ekeröleden, diarienummer KS 26/320.

I Regional utvecklingsplan för Stockholm (RUFS 2060) antagen av regionfullmäktige, är kopplingen mellan de regionala cykelstråken i Botkyrka kommun och Ekerö centrum ett utvecklingsstråk. Ett utvecklingsstråk ska på sikt kunna koppla samman det regionala cykelvägnätet där länk saknas och är ett stråk utpekat som regional nytta. Sammankopplade regionala cykelstråk skapar tillgänglighet till de närmaste regionala stadskärnorna, vilket förutom att gynna valfrihet i transportmedel minskar sårbarhet i transportsystemen. Ekerö kommun har utfört och planerar åtgärder för breddning av gång- och cykelvägar på utredningsstråket.

Även efter Förbifarten tagits i bruk är Ekerövägens avsnitt mellan cirkulationsplatsen i Malmvik och motorvägens tillfart vid Tillflykten Ekerö kommuns enda vägförbindelse. Den öppningsbara Tappströmsbron är den enda vägförbindelsen mellan centralorten och det kommungränsöverskridande vägnätet. Om det sker någon typ av avbrott i trafikering till/från centralorten, behöver det finnas en beredskap för räddningstjänsten, godstransporter och, vid längre avbrott, kollektivtrafikförsörjning. Här fyller Ekeröleden en viktig funktion.

Ekeröleden är ett etablerat och väl fungerande regionalt trafiksystem, som skulle vara riskabelt att lägga ned ur ett beredskaps- hållbarhets- och näringslivsperspektiv. Färjan används för både arbetspendling och fritidsresor. Den fungerar som reservförbindelse vid olyckor, vägarbeten eller andra framkomlighetsproblem på Ekerövägen och Tappströmsbron. Ett robust trafiksystem kan inte bestå av endast en vägförbindelse. Potentiella framkomlighetsrisker med Förbifarten är köbildning, olyckor och längre restiderna än prognoserna. Ekerö kommun har bara två regionala cykelstråk, varav ett går genom Ekeröleden. Kommunens unika kvaliteter som regionalt och nationellt besöksmål för

friluftsliv, kulturmiljö och besöksnäring stärks av den närhet från Stockholms läns södra delar som Ekeröleden skapar.

För att genomföra de regionala cykelstråken som en del av den regionala planeringen och skapa redundans och beredskap i trafiksystemet som helhet samt bibehålla nuvarande beredskap krävs samverkan och samfinansiering med FRA, Länsstyrelsen, Region Stockholm, Södertörns Brandförsvarsförbund, Trafikverket och grannkommuner i Stockholms län.

Utredningen visar att dialogen om regional nytta avseende både beredskap, gång- och cykel samt samfinansiering behöver lyftas högre upp i respektive organisation

Barnkonsekvensanalys

Utredningen innehåller inte en separat barnkonsekvensanalys eftersom detta är ett informationsärende utan förslag till beslut. Att färdas till fots eller med cykel över kommungränsen gynnar barn och ungdomars rörelsefrihet och valmöjligheter. Bibehållen beredskapsförmåga är en avgörande framtidsfråga för barn och ungdomar.

Beslutet expedieras till

Trafikverket östra region
Region Stockholm – Trafikförvaltning
Region Stockholm – Regionplanering
Botkyrka kommun
Huddinge kommun
Stockholm stad
Färjerederiet

Karin Stenqvist
Strategisk chef

Pepijn Klaassen
Trafikplanerare